

Prof. dr hab. Michał Nagy
Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie

Dziedzina sztuki muzyczne
Dyscyplina artystyczna - instrumentalistyka

Kraków, 20.09.2023

Zleceniodawca recenzji

Rada Dyscypliny Artystycznej Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina,
na podstawie Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku (Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce
(t.j. Dz.U. z 2023 r. poz.742 z póź. zm.).

Do nadesłanego mi pisma z dnia 24.06.2024 informującego o powołaniu mnie na recenzenta
rozprawy doktorskiej Pana mgr Andrzeja Olewińskiego „**Możliwości sonorystyczne
wynikające z zastosowania gitary elektrycznej we współczesnej literaturze gitarowej**”
zostało dołączone dzieło artystyczne wraz z opisem.

Promotorem rozprawy doktorskiej Pana mgr Andrzeja Olewińskiego jest Pan dr hab. Rafał
Grzaka.

Podstawowe dane o Doktorancie

Pan Andrzej Olewiński ukończył Zespół Państwowych Szkół Muzycznych II st. im. Fryderyka
Chopina w Warszawie w klasie mgr Marcina Siatkowskiego (2004), a następnie Uniwersytet
Muzyczny Fryderyka Chopina w Warszawie w klasie st. wykładowcy Ryszarda Bałauszki
(2009). Jest gitarzystą klasycznym, akustycznym i elektrycznym. Prowadzi działalność
zarówno na gruncie muzyki poważnej, jak i rozrywkowej. Jako solista, kameralista oraz
muzyk sesyjny występował na licznych festiwalach w Polsce i za granicą. Współpracował
z wieloma czołowymi orkiestrami takimi jak: Concerto Avenna, AUKSO Orkiestra Kameralna
Miasta Tychy, Orkiestra Opery Narodowej, Orkiestra Narodowego Forum Muzyki Filharmonii
Wrocławskiej, Orkiestra Polskiego Radia w Warszawie, Orkiestra Teatru Wielkiego

w Poznaniu oraz Orkiestra Akademii Beethovenowskiej. W roku 2023 brał udział w inscenizacji tango-opery Astora Piazzolli „Maria de Buenos Aires” w Teatrze Narodowym w Warszawie, wykonując solową partię gitary elektrycznej. Jako muzyk sesyjny współpracował m.in. z Kasią Kowalską, Kayah, Organkiem, Kwiatem Jabłoni, Melą Koteluk, Natalią i Pauliną Przybysz, Markiem Piekarczykiem, Kamilem Bednarkiem, Natalią Kukulską, Kubą Badachem, Muńkiem Staszczykiem, Renatą Przymek, Igo Walaszkiem, Anną Wyszconi, Mietkiem Szcześniakiem, Jackiem Bończykiem, Krzysztofem Cugowskim, Patrycją Markowską oraz Magdą Umer. Współpracował również z licznymi dyrygentami i kompozytorami - Markiem Mosiem, Janem Stokłosą, Pawłem Lucewiczem, Januszem Stokłosą, Mateuszem Dębskim, a także Bartoszem Chajdeckim. Od lat związany jest z warszawską sceną teatralną. Brał udział w kilkudziesięciu spektaklach wystawianych na deskach Teatru Rampa, Och-Teatru, Teatru Polonia, Studio Buffo, Teatru Ateneum, Teatru Współczesnego oraz Teatru Syrena. Jest stypendystą Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz zdobywcą licznych nagród w krajowych i międzynarodowych konkursach gitarowych, m.in. I nagrody na Międzynarodowym Konkursie „Śląska Jesień Gitarowa” w Tychach.

W roku 2022 ukazał się solowy album Andrzeja Olewińskiego pod tytułem „Układanki”, zawierający autorskie kompozycje na gitarę klasyczną i akustyczną. W roku 2023 premierę miała płyta duetu gitarowego Sir Nylon McSteel, zawierająca kompozycje stworzone przez członków zespołu - Andrzeja Olewińskiego i Macieja Papalskiego. W roku 2024 ukazała się drugi solowy album Andrzeja Olewińskiego pod tytułem „Electra”, będąca pierwszym w historii wydawnictwem zawierającym interpretacje dzieł A.Piazzolli, L.Brouwera, C.Tirao i T.Gubitscha wykonane na gitarze elektrycznej.

Andrzej Olewiński od roku 2018 prowadzi klasę gitary w ZPSM im. Fryderyka Chopina w Warszawie. Od roku 2022 jest wykładowcą Uniwersytetu Muzycznego Fryderyka Chopina w Warszawie.

Recenzja

rozprawy doktorskiej Pana mgr Andrzeja Olewińskiego, sporządzona w związku z postępowaniem w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej: sztuki muzyczne

Rozprawa przedstawiona przez Pana mgr Andrzeja Olewińskiego to **dzieło artystyczne** zarejestrowane na nośniku elektronicznym (płyta CD) oraz jego opis pod tytułem **„Możliwości sonorystyczne wynikające z zastosowania gitary elektrycznej we współczesnej literaturze gitarowej”**.

Wśród najważniejszych celów, jakie postawił sobie Pan Andrzej Olewiński w swej rozprawie doktorskiej, było ukazanie możliwości sonorystycznych zaistniałych dzięki użyciu gitary elektrycznej we współczesnej literaturze gitarowej, w kompozycjach w większości oryginalnie przeznaczonych na gitarę klasyczną. Autor miał także na celu wskazanie korzyści i wyzwań wynikających z zastosowania gitary elektrycznej w wykonywanym repertuarze. Doktorant sięga przy tym do szczegółowego omówienia technik wykonawczych oraz technicznych rozwiązań akustycznych, przedstawiając motywy swych decyzji artystycznych podejmowanych w trakcie tworzenia nagrania.

W moim przekonaniu, określone w ten sposób cele zostały przez Autora w pełni osiągnięte.

Dzieło artystyczne to nagranie następujących kompozycji utrwalone na płycie CD:

1. Tomás Gubitsch - Traversuras
2. Astor Piazzolla - Campero
3. Astor Piazzolla - Romántico
4. Astor Piazzolla - Accentuado
5. Astor Piazzolla - Tristón
6. Astor Piazzolla - Compadre
7. Tomás Gubitsch - Villa Luro
8. Astor Piazzolla - Romántico (line in)
9. Astor Piazzolla - Compadre (line in)

Całkowity czas nagrania wynosi 43:04.

Wykonawcy:

Andrzej Olewiński - gitara elektryczna

Rafał Grzaka - akordeon (nr. 1), bandoneon (nr. 7)

Mix i Mastering: Mateusz Nowosad, Grzegorz Białowarczuk

Miejsce nagrań: Silent Scream Studio, ul. Odrowąża 9, 03-310 Warszawa

Nagrania zostały zrealizowane w marcu i czerwcu 2023 roku.

Pan Andrzej Olewiński jest jednym z nielicznych polskich gitarzystów klasycznych, z powodzeniem łączących działalność na wielu polach - muzyki klasycznej, rozrywkowej, teatralnej i filmowej. Doktorant dysponuje niezwykle solidnym warształem jako gitarzysta klasyczny. Fakt ten ma niezwykle istotne znaczenie dla wykonawstwa na innych niż gitara klasyczna instrumentach - gitarze elektrycznej i jazzowej. Instrumenty te mają odmienne idiomy, różnią się od gitary klasycznej pod wieloma względami (m.in. charakterystyką brzmieniową, sposobami wydobywania dźwięku, techniką gry, możliwościami artykulacyjnymi, ogólnie rozumianą estetyką dźwiękową). Tym niemniej, baza klasycznej techniki gitarowej pozwala Doktorantowi na realizowanie swoich koncepcji artystycznych. Słyszalne jest to w czytelnej artykulacji, wyrównaniu dźwiękowym, swobodnym operowaniu szybkim tempem we fragmentach wirtuozowskich.

Przygotowania do nagrania dzieła artystycznego poprzedzone były wyznaczeniem „azymutu brzmieniowego” (według określenia Autora). Doktorant w przemyślany sposób zaplanował kierunek, w którym miała podążać jego interpretacja. Zawiera ona w sobie aspekty dotyczące wykorzystania środków wykonawczych, doboru i przygotowania instrumentarium, rodzaju amplifikacji i sposobu rejestracji dźwiękowej. Jak zaznacza Doktorant, jego celem było stworzenie stworzeniu autorskiej, nowatorskiej interpretacji znanych i w przeszłości wielokrotnie rejestrowanych utworów. W wykonanych Doktoranta utwory otrzymują całkowicie nową szatę dźwiękową, mieszczącą się jednak w ramach estetycznych właściwych dla wersji oryginalnych - w tym wypadku solowych kompozycji gitarowych Astora Piazzolli i kameralnych utworów Tomása Gubitscha (w przypadku T. Gubitscha powyższa uwaga odnosi się do utworu Villa Luro).

Pan Andrzej Olewiński, muzyk dysponujący dużym doświadczeniem w wykonywaniu muzyki Astora Piazzolli w różnorodnych obsadach instrumentalnych, dowodzi doskonałej znajomości idiomu muzycznego tego kompozytora, a także specyfiki brzmieniowej gitary, oryginalnie wykorzystywanej przez mistrza Tango Nuevo w jego kwintecie. Głęboka znajomość oryginału, wraz z innowacyjnym traktowaniem materii dźwiękowej, pozwoliły Doktorantowi na stworzenie autorskiej, przekonującej propozycji artystycznej.

Pan Andrzej Olewiński w swym dziele artystycznym ze znanostwem i pietyzmem podchodzi także do wszystkich technicznych elementów, składających się na efekt finalny. Świadomie podejmuje decyzje o wyborze odpowiedniego instrumentu, strun, ustawieniu parametrów gitary, wykorzystaniu optymalnej amplifikacji i efektów brzmieniowych, rodzaju pogłosu, budowania przestrzeni dźwiękowej, sposobach rejestracji i najlepszym ustawieniu wykonawców w studiu. Co niezwykle istotne, w fazie przygotowań do nagrań, Doktorant podejmował liczne próby, prowadzące w końcowym efekcie do wyboru najlepszych rozwiązań. Bardzo ciekawym przykładem takich poszukiwań są próbne nagrania, dokonane w technologii *line-in*. Brzmiały one w sposób diametralnie odmienny od finalnych nagrań studyjnych, zrealizowanych przy użyciu zewnętrznych urządzeń przetwarzających i amplifikujących dźwięk. Dzięki porównaniu obu tych nagrań, możemy wyrobić sobie pogląd na temat znaczenia użytych środków technicznych dla osiągnięcia satysfakcjonującego efektu artystycznego. Przedmiotem analizy i świadomych wyborów są też techniki wykonawcze, w najlepszy sposób korespondujące z artystycznym zamierzeniem autora. Dotyczy to m.in. rodzaju ataku na strunę i odpowiedniego przygotowania paznokci w technice *fingerstyle*, wykorzystaniu techniki kostkowej, nowatorskich sposobów wydobycia efektów perkusyjnych na gitarze elektrycznej, rodzajowi wykorzystywanej wibracji.

Doktorant zdecydował się na relatywnie daleki plan dźwiękowy nagrania; jest to decyzja estetyczna, dająca w efekcie wrażenie przestrzenności zarejestrowanej muzyki; dźwięk nie jest natarczywy, także we fragmentach utrzymanych w dynamice forte. Jak wiadomo, w zakresie realizacji dźwięku, używanego pogłosu, odległości artysty od mikrofonów itd. preferencje wykonawców bywają bardzo różne; po wysłuchaniu nagrań i zapoznaniu się z ich opisami jestem przekonany, że Doktorant w pełni świadomie zdecydował się na takie właśnie ustawienia i są one uzasadnione z punktu widzenia jego wizji artystycznej.

Nagrania poszczególnych utworów są w dużym stopniu zróżnicowane pod względem ich realizacji, wykorzystanych efektów, pogłosu i szeroko rozumianej przestrzeni dźwiękowej. Jest to odzwierciedleniem wizji Doktoranta, w której każdy rodzaj muzycznego charakteru zostaje podkreślony nie tylko instrumentalnymi środkami wykonawczymi, ale także rodzajem akustycznej przestrzeni. Słuchając nagrań Pana Andrzeja Olewińskiego, które powstały przy wykorzystaniu zmodyfikowanej brzmieniowo gitary elektrycznej, stosowałem nieco inne kryteria oceny, niż w przypadku wykonania na gitarze klasycznej. Odbiorca nie oczekuje także ścisłego trzymania się tekstu oryginalnego, który w niektórych fragmentach został częściowo zmieniony - te zmiany odnoszą się w większości przypadków do faktury utworów i realizowania oznaczeń interpretacyjnych. Zmiany te mieszczą się z całą pewnością w zakresie dobrze pojętej swobody artystycznej wykonawcy.

Według powszechnie dostępnej wiedzy, Astor Piazzolla wykonywał swoje utwory na wiele sposobów, przy zachowaniu pewnych ścisłych reguł wynikających ze stylu Tango Nuevo. Piazzolla stworzył ten styl w oparciu o klasyczne tango połączone z elementami m.in. muzyki klasycznej kilku epok oraz jazzu. Pozwala to wysnuć wniosek, że interpretator tej muzyki jest uprawniony do wprowadzania własnych, nie zapisanych przez kompozytora propozycji artystycznych, przy jednoczesnym zachowaniu reguł stylu. Uważam, że Pan Andrzej Olewiński zachowuje dobrą równowagę między swobodą interpretacji, a wiernością stylistyczną kompozycji oryginalnej.

Utwory, zaprezentowane przez Doktoranta w dziele artystycznym, to kompozycje solowe - Cinco Piezas Astora Piazzolli oraz kameralne - wykonywane w duecie z Rafałem Grząką utwory Tomása Gubitscha, współpracownika Piazzolli i kontynuatora jego stylu, a zarazem znakomitego gitarzysty. W obu rolach - solisty i kameralisty - Doktorant sprawdza się bardzo dobrze. W utworach solowych gra Pana Andrzeja Olewińskiego nacechowana jest wyobraźnią dźwiękową, przemyślaną agogiką i doborem tempa, plastycznym frazowaniem, wyrazistą artykulacją.

We fragmentach lirycznych, na przykład w utworze Romántico, Doktorant w przekonujący sposób operuje muzycznym czasem; jego grę cechuje swoboda frazowania i wyraźne podkreślenie ciężów harmonicznycch. Pan Andrzej Olewiński korzysta z charakterystycznych dla estetyki jazzowej ozdobników, uzyskiwanych poprzez glissandowe podjazdy (ang. *slide*) i typowego dla tego stylu frazowania, z zaakcentowaniem początkowego dźwięku we frazie.

Wykonawca posługuje się szeroką skalą dynamiczną. We fragmentach wymagających klarownego prowadzenia melodii na tle akordowego akompaniamentu, jak w kompozycji Tristón, Doktorant zachowuje bardzo dobre proporcje między głosami, a kantylena brzmi śpiewnie i autonomicznie w stosunku do głosów ją uzupełniających. W częściach motorycznych Doktorant w pełni kontroluje artykulację poszczególnych głosów, dzięki czemu narracja muzyczna jest w pełni czytelna, niezależnie od zastosowanych efektów i użytego pogłosu. Pulsacja jest stabilna, a rozłożenie akcentów właściwe dla stylu Tango Nuevo.

W utworach kameralnych Doktorant podjął trafną decyzję o wykorzystaniu techniki kostkowej - nadaje ona błyskotliwości wirtuozowskiemu przebiegom i sprawia, że partia gitary brzmi selektywnie w zestawieniu z akordeonem i bandoneonem, instrumentami o dużym wolumenie, w wypadku omawianego nagrania zarejestrowanymi w bliższym planie. Dźwięk bandoneonu i akordeonu jest na nagraniu bardziej obiektywny niż poddany przekształceniom dźwięk gitary. Podkreślone w ten sposób odmienne charaktery brzmieniowe wzajemnie się dopełniają, tworząc interesującą, nową jakość dźwiękową.

Integralnym elementem rozprawy doktorskiej Pana Andrzeja Olewińskiego jest jej obszerna **część opisowa**. Składa się ona z pięciu rozdziałów poprzedzonych wstępem i opatrzonych podsumowaniem, bibliografią oraz spisem przykładów nutowych i wykorzystanych fotografii. Pierwszy rozdział części opisowej przedstawia historię, budowę i różne rodzaje gitar elektrycznych. Doktorant omawia w perspektywie historycznej rozwój instrumentu i podstawowe jego elementy konstrukcyjne, jak układ elektroniczny, korpus, mostek i strunociąg, gryf, główka i stroiki, a także struny. Konfiguracja wszystkich tych elementów będzie następnie miała znaczenie dla odpowiedniego wyregulowania instrumentu (ang. *setup*), pozwalającego na optymalne dla realizacji koncepcji Doktoranta jego wykorzystanie. Kolejny, drugi rozdział poświęcony jest historii, budowie, rodzajom i najważniejszym modelom wzmacniaczy gitarowych, zaś rozdział trzeci prezentuje historię powstania i charakterystykę najważniejszych efektów gitarowych. Informacje zabrane w pierwszych trzech rozdziałach części opisowej są wartościowym kompendium wiedzy na temat gitar elektrycznych oraz urządzeń z nimi współpracujących; jest to zarazem część pracy stanowiąca istotne tło, umożliwiające prześledzenie artystycznej koncepcji Doktoranta. Rozdziały czwarty i piąty odnoszą się wprost do wykonywanych przez Doktoranta utworów, przedstawiając szczegółowo jego koncepcje artystyczne. W tej części opisu znajdujemy zatem dokładne informacje na temat instrumentarium, wyboru wzmacniacza i innych urządzeń, koncepcji realizacji nagrania wraz

z opisem ustawienia mikrofonów. Doktorant umieścił w tym rozdziale także opis metod kształtowania brzmienia przy wykorzystaniu efektów elektronicznych, a także zastosowanych technik gry i zawartych w utworach problemów wykonawczych. Informacje te odnoszą się do poszczególnych utworów z uwzględnieniem ich zróżnicowanej charakterystyki; Doktorant zdecydował się także na umieszczenie tekstu nutowego wykonywanych przez siebie kompozycji, z wielokolorowym zaznaczeniem wykorzystanych w danych fragmentach efektów gitarowych. Dzięki temu zapisowi możliwe jest prześledzenie zmian brzmieniowych, pojawiających się w zależności od użytych środków technicznych.

Układ pracy, jej strona formalna i wykorzystanie źródeł nie budzą zastrzeżeń. Z obowiązku recenzenta muszę wspomnieć o pewnej ilości niedociągnięć językowych występujących w części opisowej, w zakresie interpunkcji, stylu i, w niewielkim stopniu, pisowni. Nie zmieniają one mojej pozytywnej oceny części opisowej.

Konkluzja

Rozprawa doktorska Pana mgr Andrzeja Olewińskiego, prezentująca bogactwo brzmieniowe gitary elektrycznej we współczesnym repertuarze gitarowym, jest świadectwem wysokich kompetencji Doktoranta na tym polu. Bardzo interesująca jest przy tym perspektywa badawcza Doktoranta - klasycznie wykształconego gitarzysty, będącego także instrumentalistą sięgającym w swej pracy po gitarę elektryczną.

Za szczególnie wartościowy uważam aspekt praktyczny tej rozprawy, która może być źródłem cennych informacji dla muzyków zainteresowanych poszerzeniem swej wiedzy na temat możliwości brzmieniowych gitary elektrycznej.

Rozprawa z pewnością stanowi wzbogacenie reprezentowanej przez Doktoranta dyscypliny artystycznej oraz całej dziedziny sztuk muzycznych.

Zapoznawszy się z dziełem artystycznym oraz jego opisem stwierdzam, że Doktorant zaprezentował oryginalne rozwiązanie problemu artystycznego oraz spełnił warunki określone w art. 187 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku (Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz.742 z póź. zm.).

Pracę Pana mgr Andrzeja Olewińskiego z satysfakcją przyjmuję i wnoszę o dopuszczenie jej do publicznej obrony.

prof. dr. hab. Michał Nagy
Akademia Muzyczna w Krakowie